

OBSAH

Úvodem 7

JAROMÍR ČERNÝ: STŘEDOVĚK (800—1420) 9

1. kapitola

1 Souhrnné charakteristiky období 11 2 Význam mezníků 12 3 Vnitřní členění období 12 4 Následný život středověké hudby 14 5 Vědecký výzkum 15

2. kapitola

6 Teritoriální proměny českého státu 17 7 Společenské poměry v 9.—10. století 18 8 Společenské poměry v 11.—12. století 20 9 Společenské poměry v 13.—14. století 21 10 Národnostní poměry 23

3. kapitola

11 Společenskofunkční vazby středověké hudby 24 12 Období 9.—10. století: liturgický zpěv církve 25 13 Repertoár liturgického zpěvu 26 14 Hudební charakter chorálu 27 15 Slovanská liturgie v českých zemích 28 16 Latinská liturgie v Čechách 29 17 Provozování liturgického zpěvu 30 18 Hudba pracujícího lidu 31 19 Hudba šlechty 32 20 Období 11.—12. století: provozování liturgického zpěvu církve 33 21 Repertoár liturgického zpěvu 35 22 Polyfonie v liturgickém zpěvu 39 23 Mimoliturigický repertoár kléru 39 24 Světská hudba kléru 42 25 Hudba šlechty 42 26 Hudba pracujícího lidu 44 27 Období 13.—14. století: provozování liturgického zpěvu církve 45 28 Stabilizace liturgického zpěvu v českých zemích 47 29 Repertoár liturgického zpěvu 48 30 Polyfonie v liturgickém zpěvu 49 31 Mimoliturigický repertoár kléru 52 32 Polyfonie v mimoliturigické hudbě kléru 54 33 Mimoliturigická česká tvorba kléru 58 34 Světská hudba kléru 60 35 Hudba šlechty, dvorský zpěv 61 36 Dvorská instrumentální hudba 63 37 Česká světská píseň 65 38 Hudba venkovského lidu 66 39 Hudba ve městech 67

4. kapitola

40 Povaha středověké hudby 70 41 Tvůrci hudby 72 42 Interpretace a recepce 75 43 K otázce slohu středověké hudby 76

JAN KOUBA: OD HUSITSTVÍ DO BÍLÉ HORY (1420—1620) 79

1. kapitola

1 Souhrnné charakteristiky období 81 2 Význam mezníků 1420 a 1620 82 3 Vnitřní členění a kontinuita období 83 4 Následný život hudby 15. a 16. století 84 5 Vývoj historického poznávání 85 6 Stav a problémy dosavadních znalostí 86

2. kapitola

7 Sociálně ekonomický vývoj 87 8 Národnostní poměry 88 9 Náboženské poměry 89 10 Územní diferenciacie hudebního dění 91 11 Politická a kulturní orientace českých zemí 92

3. kapitola

12 Hudební prostředí 94 13 Hudba v kostele 94 14 Literátská bratrstva 94 15 Školní sbor 96 16 Zpěv obce věřících 96 17 Hudební nástroje v kostele 97 18 Celkový ráz kostelního hudebního provozu 98 19 Řeholní domy 98 20 Dvorské kapely 98 21 Hudba na Pražském hradě 100 22 Rudolfínská kapela 100 23 Školy a žákovské muzicírování 101 24 Měšťtí hudebníci 102 25 Hudba v domácím soukromí 103 26 Veřejně přístupné interiéry 104 27 Hudba v plenéru 104

4. kapitola

28 Druhy hudby 105 29 Bohoslužebná hudba 105 30 Jednohlasý liturgický chorál 105 31 Du-

chovní píseň 109 32 Cantio 109 33 Píseň obce 110 34 Vícehlasý bohoslužebný zpěv 113 35 Organální styl 114 36 Cantilenae 115 37 Vícetextové moteto 115 38 Vícehlasá cantio 116 39 Nizozemský polyfonní styl 1450—1550 116 40 Polyfonie rudolfínské doby 118 41 Tvorba českých skladatelů 120 42 Mše 120 43 Moteto 121 44 Vícehlasá duchovní píseň 121 45 Celkový ráz a ohlas domácí tvorby rudolfínské doby 122 46 Tvorba německých Čech 122 47 Cizí polyfonikové v českých zemích 123 48 Kostelní nástrojová hudba 123 49 Necírkevní hudba 124 50 Světská jednohlasá píseň 124 51 Improvizovaná nástrojová hudba 126 52 Ansámblová nástrojová kompozice 127 53 Kompozice pro sólové nástroje 128 54 Celkový charakter nástrojové hudby 129 55 Světský vokální vícehlas 130 56 Styly poděbradské a jagellonské éry 130 57 Humanistický vícehlas habsburské éry 132 58 Světský renesanční vícehlas 133

5. kapitola

59 Hudba v životě společnosti 134 60 Způsoby vytváření hudby 134 61 Tvůrci hudby 135 62 Výkonní hudebníci 136 63 Formy šíření hudby 137 64 Redaktoři sborníků 138 65 Způsoby vnímání hudby 138 66 Dobové myšlení o hudbě 139

JIRÍ SEHNAL: POBĚLOHORSKÁ DOBA (1620—1740) 143

1. kapitola

1 Problematičnost pojmu baroko 145 2 Otázky terminologie a periodizace 146 3 Začátek baroka v českých zemích 147 4 Rozvoj baroka po třicetileté válce 147 5 Rozklad baroka po roce 1700 148 6 Růst domácích znalostí barokní hudby 149 7 Výzkum barokní hudby v českých zemích 151 8 Prameny a edice 152

2. kapitola

9 Důsledky Bílé hory a třicetileté války 153 10 Konsolidace po třicetileté válce 154 11 Národnostní poměry 155 12 Náboženské poměry 156 13 Duchovní řády 157 14 Podíl hudby na náboženských slavnostech 158 15 Důsledky odchodu panovnického dvora 158 16 Kulturní styky s cizinou 159 17 Vliv Francie, Německa a Slezska 160 18 Emigrace hudebníků 161

3. kapitola

19 Význam chrámové hudby 162 20 Figurální hudba 162 21 Literátská bratrstva 163 22 Fundace 164 23 Příjmy chrámových hudebníků 164 24 Obsazení chrámové hudby 165 25 Účast mládeže na chrámové hudbě 166 26 Hudba v kláštorech 166 27 Hudba v kolejích jezuitů a piaristů 167 28 Chrámová hudba v Praze 168 29 Šlechtické kapely 169 30 Hudební akademie v Praze 171 31 Polní trubači 171 32 Městští hudebníci 172 33 Počátky opery v Čechách 173 34 Opera v Jaroměřicích, Kroměříži a ve Vyškově 174 35 Opera v Kuksu a v Praze 175 36 Opera v Brně a v Holešově 175 37 Ohlas opery v českých zemích 176

4. kapitola

38 Společenská podmíněnost barokní hudby 177 39 Průběh hudebního baroka v českých zemích 178 40 Hudební řeč: melodika 178 41 Metrika a rytmika 179 42 Recitativ 180 43 Generální bas a harmonie 181 44 Sekvence a paralelismy 181 45 Homofonie a kontrapunkt 182 46 Kontrapunkt v dílech domácích autorů 183 47 Koncertantní princip 184 48 Formové principy 185 49 Variáčnické formy, forma ABA 186 50 Instrumentář: smyčcové nástroje 186 51 Dřevěné dechové nástroje 187 52 Cinky, trombóny a trumpety 188 53 Lesní rohy 188 54 Varhany a loutna 189 55 Dynamika 190 56 Vliv rétorických figur 190 57 Druhy hudby: figurální mše 191 58 Ostatní druhy a formy figurální hudby 193 59 Figurální skladby na české texty 194 60 Instrumentální chrámová hudba 194 61 Liturgický chorál 195 62 Česká duchovní píseň 195 63 Německá duchovní píseň 196 64 Oratoria 197 65 Školské hry a melodramata 197 66 Světská instrumentální hudba 198 67 Světská vokální hudba 199 68 Lidová světská hudebnost 199

5. kapitola

69 Kvalifikace hudebníků 200 70 Hierarchie hudebnických povolání 201 71 Stupeň dochovanosti tvorby domácích autorů 202 72 Šíření skladeb opisováním 203 73 Hudební tisk 204 74 Autoři tištěných skladeb 205 75 Hudební teorie 206 76 Barokní hudba v českých zemích z dnešního pohledu 208

ZDEŇKA PILKOVÁ: DOBA OSVÍCENSKÉHO ABSOLUTISMU (1740—1810) 211

1. kapitola

- 1 Charakteristika období 213 2 Časové vymezení období 214 3 Vnitřní členění období 215 4 Vývoj historického poznávání 216 5 Stav a problémy dosavadních znalostí 217 6 Přežívání dobové produkce 218 7 Edice 219

2. kapitola

- 8 Teritorium 220 9 Styky se zahraničím 220 10 Síť hudebního provozu a hustota osídlení 221 11 Centra a periferie 221 12 Sociálně ekonomické podmínění 222 13 Migrace hudebníků 223 14 Hudební provoz a církev 225 15 Národnostní poměry 225 16 Přípravná etapa národního obrození 226

3. kapitola

- 17 Proměna institucionální základny 228 18 Kostelní kůry 229 19 Josefínské zásahy 230 20 Hudba v konventech 231 21 Hudba ve školách 233 22 Šlechtické rezidence 234 23 Rezidenční kapely 234 24 Městská opera 236 25 Provoz městských operních divadel 237 26 Začátky městského koncertního provozu 239 27 Měšťtí hudebníci 239 28 Vývoj koncertního provozu 239 29 Hudba v dalších prostředích 241

4. kapitola

- 30 Sloh hudebního klasicismu 242 31 Osamostatňování estetické funkce 243 32 Individualizace hudebního projevu 243 33 Vzájemná blízkost různých sfér hudby 244 34 Vztah k tvorbě lidových vrstev 244 35 Hudební řeč 245 36 Melodika 245 37 Homofonie a polyfonie 247 38 Harmonie 248 39 Tektonika 249 40 Proměna zvukového ideálu, instrumentář 250 41 Fixace interpretačního projevu 252 42 Druhy hudby 253 43 Druhy duchovní hudby 253 44 Mešní kompozice 254 45 Ostatní druhy liturgické figurální hudby 255 46 Pastorely 256 47 Oratoria 257 48 Příležitostné skladby, školské hry 258 49 Chorál, lidový duchovní zpěv 258 50 Hudba spontánní tvořivosti 259 51 Městská hudba nekomponovaná 260 52 Kompoziční druhy světské hudby 260 53 Repertoár hudebního divadla do sedmdesátých let 261 54 Domácí operní produkce 262 55 Tzv. lidové zpěvohry 263 56 Vývoj repertoáru od sedmdesátých let 263 57 Vztah slova a hudby ve vokální kompozici 264 58 Produkce českých skladatelů v zahraničí 265 59 Světská instrumentální hudba 265 60 Instrumentální hudba autorů českého původu 266

5. kapitola

- 61 Způsoby šíření hudby 268 62 Dobový pojem repertoáru 269 63 Dobový pojem skladatele 270 64 Četnost komponujících hudebníků 270 65 Typologie komponujících hudebníků 270 66 Dobové a dnešní hodnocení skladatelů 273 67 Dobový pojem interpreta 274 68 Typologie interpretů 275 69 Sociální postavení hudebníků 276 70 Rozvrstvení hudebních profesí 277 71 Dobové myšlení o hudbě 278 72 Příručky pro výuku teorie 279 73 Historicky a esteticky zaměřené práce 280 74 Začátky hudební kritiky 282 75 Hudba v dobové kultuře let 1740—1780 282 76 Hudba v dobové kultuře let 1780—1810 283

PETR VÍT: DOBA NÁRODNÍHO PROBUZENÍ (1810—1860) 285

1. kapitola

- 1 Devatenácté století jako problém 287 2 Zvláštnosti první poloviny století 288 3 Pojem české národní obrození 289 4 Národní obrození a hudební historie 290 5 Obecná známost období 291 6 Notová vydání a gramofonové desky 291

2. kapitola

- 7 Politické a správní podmínky 293 8 Území a obyvatelstvo 294 9 Národnostní poměry 294 10 Územní zvláštnosti 295 11 Hudební prostředí 296 12 Migrace hudebníků 296 13 Charakter hudebního života 297 14 Církevní hudba 298 15 Duchovní koncerty 299 16 Hudba v měšťanské společnosti 300 17 Taneční zábavy 301 18 Píseň ve společnosti 302 19 Hudební spolky 302 20 Typy koncertů 303 21 Koncertní provoz 304 22 Mimopražský koncertní život 306 23 Koncerty v Praze 306 24 Hudební divadlo v českých zemích 308 25 Charakter operního provozu 309 26 Opera ve Stavovském divadle 310 27 Česká operní představení 312

3. kapitola

- 28 Hudebník a společnost 314 29 Skladatel a společnost 316 30 Výkonný umělec a společnost 319
31 Skladatelská produkce 320 32 Idea „národní“ hudby 321 33 Problém romantismu 322 34 Druhy hudby 324 35 Dobové pojetí hudby 325

VLADIMÍR LÉBL—JITKA LUDVOVÁ: NOVÁ DOBA (1860—1938) 329

1. kapitola

- 1 Historická situace 331 2 Národnost a modernost 331 3 Pojem novodobé hudební kultury 333
4 Známost období, notová vydání a gramofonové desky 333 5 Selekce dobové produkce 335 6 Literatura 336 7 Koncepce Z. Nejedlého a V. Helferta 337

2. kapitola

- 8 Hudba a státní správa 338 9 Sociálně ekonomické podmínky za Rakouska 339 10 Sociálně ekonomické podmínky po roce 1918 341 11 Národnostní poměry 342 12 Územní zvláštnosti a typy hudebního prostředí 344 13 Migrace hudebníků 346 14 Česká hudba a Evropa 348

3. kapitola

- 15 Obecné procesy: polarizace hudební kultury 350 16 Společenský ústup umělecké hudby 353
17 Zesvětšování hudební kultury 354 18 Vztah hudby vokální a instrumentální 354 19 Tříbení hudebních prostředí 355 20 Druhy hudby: společenský zpěv 356 21 Sborový zpěv 357 22 Hudební divadlo 358 23 Ideologie českého divadla 359 24 Opera Národního divadla 360 25 Dramaturgie opery Národního divadla 361 26 Mimopražská divadla 362 27 Německé divadelnictví 364 28 Koncertní život 365 29 Koncertní provoz 1860—1890 365 30 Koncertní provoz 1890—1918 368 31 Koncertní provoz 1918—1938 369

4. kapitola

- 32 Šíření hudby ve společnosti 371 33 Skladatel 372 34 Skladatel a české kulturní prostředí 373
35 Autorské vrstvy 374 36 Němečtí skladatelé 377 37 Výkonný umělec 378 38 Kariéry výkonných umělců 379 39 Interpret a notový zápis 381 40 Obecenstvo 382 41 Hudební kritika 383

5. kapitola

- 42 Nová tvorba a její vztah k minulosti 384 43 Problém romantismu 386 44 Úvahy a polemiky o české hudbě 387 45 Česká opera a Wagner 388 46 Vztahy k tvorbě vokální a k divadlu 390
47 Orchestrální tvorba 390 48 Smetana a Dvořák 392 49 Hlavní rysy české hudby 60.—80. let 394
50 Nástup moderny 395 51 Autorský okruh moderny 396 52 Problém opery 397 53 Vzestup komorní hudby 398 54 Otázky stylu 398 55 Hlavní rysy české hudební moderny 400 56 Otázky folklóru 401 57 Rozpad moderny 401 58 Novák a Suk 403 59 Ostrčil a Janáček 404 60 Tvorba českých Němců 1860—1918 405 61 Německá hudební Praha 406 62 První světová válka 407
63 Poválečná situace 408 64 Problém avantgardy 409 65 Otázky stylu 410 66 Hudební divadlo 412 67 Komorní a písňová tvorba 413 68 Výzkumné oblasti a nové tendence 415 69 Hába a Martinů 416

VLADIMÍR LÉBL: MEZI MINULOSTÍ A SOUČASNOSTÍ (1938—1948) 421

- 1 Vstupní otázky 423 2 Doba okupace 424 3 Tvorba doby okupace 426 4 Poválečná doba 428
5 Tvorba poválečné doby 431

Souhrnná pojednání o dějinách hudby v českých zemích 433

O autorech 436

Jmenný rejstřík 438